

14 באוגוסט 2025

לכבוד

אלוף אבי בלוט, מפקד פיקוד מרכז
אלופה יפעת תומר-ירושלמי, הפרקליטה הצבאית הראשית
תא"ל הישאם אברהם, ראש המינהל האזרחי
אלי"מ אלי לברטוב, יועמ"ש איו"ש

שלום רב,

הנדון: תשובותיכם לדרישותינו לאפשר לתושבי צפון הגדה המערבית המפונים לשוב לבתיהם ולספק להם שירותים ומוצרים חיוניים; תשובתכם בעניין הדיווחים על שריפות בתי מגורים במחנה נור א-שמס

סימוכין: פניותינו מהימים 2.3.2025, 22.3.2025, 16.4.2025, 26.5.2025 ו-10.7.2025;

מענה לשכת יועמ"ש איו"ש מהימים 27.4.2025, 7.8.2025 ו-12.8.2025

בעקבות תשובותיכם האחרונות לפניותינו, מהימים 7.8.2025 ו-12.8.2025, הרינו לפנות אליכם שוב כדלקמן:

1. בפניותינו החוזרות ונשנות אליכם, מזה למעלה מחמישה חודשים, העלינו בפניכם את הדרישה לאפשר לתושבי ג'נין (ומ"פ ג'נין), טולכרם (ומ"פ טולכרם) ונור א-שמס, אשר פונו מבתיהם בעטיו של המבצע הצבאי "חומת ברזל", לשוב לבתיהם. עמדנו על כך, שהאוכלוסייה העקורה מצויה במצוקה הומניטרית קשה. **דרשנו את השבת העקורים לבתיהם בהקדם ככל הניתן** כמתחייב מהוראת סעיף 49(2) לאמנת ג'ניבה הרביעית. עוד העלינו בפניכם את הדרישה **להבטיח כי צורכיהם הבסיסיים של המפונים מקבלים מענה** כל זמן שהעקירה נמשכת, כמתחייב מהוראתו המפורשת של סעיף 49(3).
2. בתשובותיכם שבסימוכין ציינתם, כי לשיטתכם כ-30 אלף תושבי נפות ג'נין וטולכרם מעולם לא פונו מבתיהם ולא אולצו להתפנות, אלא עזבו על פי בחירתם ורצונם. עוד צוין בשתי התשובות, כי תושבים המבקשים להגיע אל רכושם שבתוך המחנות יכול לעשות זאת בתיאום עם הצבא.
3. בפתח הדברים מתחייב לציין, כי התמונה העובדתית העולה מתצהיריהם של תושבים, וכן מדיווחים רחבי היקף של ארגונים הומניטריים שפורסמו במהלך שמונת החודשים האחרונים, שונה בתכלית. התושבים מעידים, כי אולצו להתפנות בהוראה ישירה של חיילים שפשטו על בתיהם, או בעקבות הודעות הצבא שהעלו במפורש, כי עליהם לעזוב וכי נשקף להם סיכון מיידי אם לא יעשו כן. תושבים אחרים העידו שנאלצו לעזוב בשל הפסקת כלל השירותים במחנה וההרס הנרחב של תשתיות, מבנים ודרכים. על כל פנים, התושבים לא בחרו בכך ולא עזבו מרצונם. לעניין האופן שבו פורש המונח פינוי כפוי בפסיקה הבינלאומית, ראו: Prosecutor v. Blagojevic and Jokic (Trial Judgment), IT-02-60-T, ICTY (Jan. 17 2005) at para. 596; Prosecutor v. Milorad Krnojelac (Appeal Judgement), IT-97-25-A, ICTY (Sept. 17, 2003) at para. 194; Prosecutor v. Milorad Krnojelac (Trial Judgement), IT-97-25-T, ICTY (Mar. 15, 2002) at para. 475.
4. ברם, מתשובותיכם עולה, כי הצבא לא כפה ולא תכנן את ריקון מחנות הפליטים והשכונות המפונים מיושביהם, ומכאן משתמע שהוא גם אינו אוסר על המעוניינים בכך לשוב לבתיהם.

5. בהתאם לדרישתכם כי נפנה אליכם לסיוע בעניינים קונקרטיים ומעשיים, נבקשכם לאפשר למרשינו, תושבי האזור האמור, המעוניינים לחזור לגור בבתייהם לעשות כן לאלתר, בלי שהדבר יסכן את חייהם ובלי שיורחקו:

מר ר"פ, ת"ז -----, תושב מחנה הפליטים נור א-שמש, ובני משפחתו הגרים עמו;

גב' מ"א, ת"ז -----, תושבת שכונת אל מדארס ממזרח למחנה הפליטים נור א-שמש, ובני משפחתה הגרים עמה;

גב' ח"א, ת"ז -----, תושבת מחנה הפליטים ג'נין, ובני משפחתה הגרים עמה;

גב' נ"ח, ת"ז -----, תושבת מחנה הפליטים ג'נין, ובני משפחתה הגרים עמה;

מר ס"ס, ת"ז -----, תושב מחנה הפליטים ג'נין, ובני משפחתו הגרים עמו;

גב' ל"ס, ת"ז -----, תושבת מחנה הפליטים ג'נין.

יפניי כוח של הנ"ל מצורפים לפנייה.

6. בנוסף, נבקשכם להעמיד מנגנון שיאפשר לכלל תושבי ג'נין, טולכרם ומחנות הפליטים, שליטתכם לא פונו בהוראת הצבא מבתייהם, ואשר מעוניינים לחזור לגור בבתייהם, לעשות כן.

7. במענה לדרישתנו, כי תבטיחו את צורכיהם הבסיסיים של המפונים כל עוד העקירה נמשכת, עניתם ביום 12.8.2025, כי הצבא אינו מודע לקיום "בעיה הומניטרית כללית בשל פעולת הכוחות במחנות".

8. בכל הכבוד, טענה זו אינה מתקבלת על הדעת. בפניותינו הקודמות הפנינו לדיווחים הרבים של ארגוני הסיוע והאז"ם על מצוקתם הכלכלית הקשה של המפונים, המחסור במגורים ראויים, שירותי חינוך, שירותי בריאות, ואף במזון ומים בקרבם (ראו פסקאות 7-10 לפנייתנו מיום 2.3.2025, פסקאות 5-9 לפנייתנו מיום 22.3.2025 ופסקה 14 לפנייתנו מיום 26.5.2025). עוד דיווחנו על כך שמשאבי הארגונים ההומניטריים בגדה מנותבים ברובם לסייע לעקורים, ואף על פי כן משאביהם אינם מספיקים לענות על הצורך.

9. מאז פורסמו דיווחים נוספים, המלמדים על המצוקה הנמשכת ואף מחריפה. על פי דו"ח שפרסם הארגון "רופאים ללא גבולות" ביום 1.7.2025 על בסיס ראיונות עם 299 מפונים, מחצית מהמראיינים נאלצו לעבור בין שלושה מקומות מגורים זמניים ויותר, וקרוב ל-70% דיווחו כי אינם בטוחים שיוכלו להישאר במקום מגוריהם הנוכחי, בשל קושי לממן את עלויות השכירות, התנאים הירודים בו, היעדר שירותים בסביבה או המצב הביטחוני בה. מרבית המראיינים נמלטו ללא רכוש מלבד בגדיהם. מחצית מהם דיווחו על גישה לא יציבה למים ומזון. 22% דיווחו כי לא הצליחו לקבל כל סיוע ולו מינימלי לאחר עקירתם. שליש מהמראיינים דיווחו כי לא הצליחו לראות רופא כשנזקקו לכך. 35% מהמטופלים בשל מחלות כרוניות לא הצליחו להשיג תרופות שנוקקו להן (ראו: Five Months under Iron Wall: The Human Toll of Prolonged (Displacement & Territorial Fragmentation in the West Bank MSF (1.7.2025).

10. על מצבם הקשה של אלפי הילדים המפונים דיווח משרד האז"ם לתיאום עניינים הומניטריים. על פי הדיווח, רק מחצית מהילדים שפנו למקלטים ציבוריים הצליחו להמשיך ללמוד, ורק 27% מהתלמידים שפנו ממחנות הפליטים הצליחו להשתתף בתוכנית ללימודים מרחוק. בקרב הילדים המפונים תועדה מצוקה נפשית, לרבות תסמיני חרדה, הפרעת דחק פוסט-טראומטית, דיכאון והסתגרות, במיוחד בקרב בני 7-12 (ראו: דיווחי משרד האז"ם לתיאום עניינים הומניטריים מהימים 11.7.2025 ו-7.8.2025).

11. התצהירים המצורפים לפנייה זו מעידים אף הם על המצוקה הקשה שממנה סובלים המפונים, בשל נסיבות הפינוי עצמן. כלל המצהירים מעידים על קריסה כלכלית, העדר גישה לרכוש, קושי לממן מגורים זמניים, תלות באחרים למילוי צורכיהם החיוניים, ומצוקה נפשית ותפקודית שלהם ושל ילדיהם.

12. בפנייתנו מיום 10.7.2025 דרשנו עוד את התייחסותכם למקרים הרבים של שריפות בתים בתחום מחנה הפליטים נור א-שמס, אשר אירעו בעת שאותם בתים ובניינים נותרו ריקים מתושבים, במהלך החודשים יוני-יולי 2025, ופירוט של הצעדים שבכוונתכם לנקוט כדי למנוע מקרי שריפת בתים נוספים. ציינו כי ידוע על לפחות 15 מקרים של שריפות בתים במחנה בתקופה האמורה, כולם אירעו כשהמחנה נתון תחת כתר ותפיסה צבאית. מאז הובאו לידיעתנו מקרים נוספים, כך שמספר המקרים הידועים לנו הוא לפחות 30. כאמור, על כלל המקרים דווח למשרדי התיאום והקישור הפלסטיניים והישראליים.

13. בתשובתכם מיום 7.8.2025 הפניתם את התושבים להגיש תלונות פרטניות לגופי האכיפה, ובכך הטלתם על התושבים את האחריות לפנות לרשויות הישראליות ולמסור פעם נוספת מידע. בהקשר זה יידרשו למסור פרטים, שמטבע הדברים אינם בידיהם בעניין אירועי ההצתה, המקרים וזהות החשודים.

14. אין בידינו לקבל מענה זה. מדובר, כאמור, במספר גדול של מקרים המלמד על תופעה חמורה ביותר, המחייבת התערבות פיקודית יזומה ומעורבות הפרקליטות הצבאית הראשית. הנכם נדרשים שוב לתחקר את הנסיבות שבגינן פרצו שריפות באופן סדרתי ונרחב, למצות את הדין עם האחראים בהתאם לממצאים ולפעול כדי למנוע הישנות המקרים.

15. לסיכום האמור, אנו עומדות על הדרישות שהעלינו בפניותינו שבסימוכין. לפיכך, נבקשכם להודיענו בדבר המועד שבו יוכלו מרשינו לשוב לבתיהם, ולכונן מנגנון שיאפשר זאת אף ליתר התושבים העקורים; עד אז, נבקשכם לפעול על מנת לוודא מילוי צרכיהם ההומניטריים עד למועד חזרתם. עוד נבקש התייחסותכם לעניין חקירת מקרי השריפות.

נבקשכם להשיב לפנייתנו זו עד ליום 1.9.2025, ובהתאם למענה נשקול המשך צעדינו המשפטיים.

בברכה,

הילה שרון, עו"ד

רעות שאער, עו"ד